

Dwóch studentów na podium a stypendium rektora

NSA w wyroku z dnia 13 marca 2025 r., sygn. III OSK 21/24, przypomina, że nie może dochodzić do sytuacji, gdy z uwagi na fakt zajęcia wspólnie pierwszego miejsca na liście rankingowej przez co najmniej dwóch studentów, żaden z nich nie otrzyma stypendium rektora.

Jacek Pakuła 02 maja 2025

W ostatnim czasie, pod koniec kwietnia 2025 r., miały miejsce dwa [webinary](#) poświęcone aktualnemu orzecznictwu sądowemu w sprawach stypendialnych, a także samodzielności finansowej studenta. Należałoby opisać każde z tych spotkań; zresztą uczestnicy zadawali trudne, ale inspirujące pytania, a odpowiedzi należałoby przedstawić również tutaj. Do tego jeszcze wrócimy. Tymczasem zdecydowałem się przedstawić wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego, którego uzasadnienie pojawiło się w CBOSA już po naszych webinarach.

Orzeczenia są lepsze i gorsze - różna jest waga zarzutów; czasami rozstrzygnięcie jest zaskakujące, a uzasadnienie solidne; czasami rozstrzygnięcie prawidłowe, ale uzasadnienie pozostawia niedosyt. Dlatego chciałbym wyróżnić [wyrok NSA z dnia 13 marca 2025 r., sygn. III OSK 21/24](#), który zasługuje na uwagę z kilku powodów:

Po pierwsze, dotyczył arcyważnego zagadnienia związanego ze stypendium rektora. Po drugie, jest ważny bo NSA nie podzielił stanowiska wyrażonego przez WSA, dosłownie wyłapał błąd WSA, a wcześniej organu przyznającego stypendium. Po trzecie, uzasadnienie jest wskazówką, z której wynika, że postanowienia regulaminu nie mogą naruszać istoty warunków ustawowych. Po czwarte, stanowi wyraźny sygnał dla uczelni, że nie wystarczy w odmowie napisać "nie-bo-nie". Po piąte, czekałem na to uzasadnienie, bo daje nadzieję, że prawo do sądu nie jest iluzoryczne.

Zaczniemy jednak od stanu faktycznego.

Student trzeciego roku stacjonarnych studiów I stopnia ubiegał się o przyznanie stypendium rektora na rok akademicki 2022/2023. Odwoławcza Komisja Stypendialna odmówiła przyznania stypendium rektora wskazując, że uzyskana przez skarżącego liczba punktów (80) nie kwalifikuje go do 10% najlepszych studentów. Student wniósł o ponowne rozpatrzenie sprawy podnosząc, że żaden z trzech studentów nie otrzymał stypendium rektora. OKS utrzymała w mocy zaskarżoną decyzję podnosząc, że skarżący za poprzedni rok studiów uzyskał średnią ocen 4,75, więc przyznano mu 80 punktów. Na liście rocznika skarżącego, czyli 3 roku kierunku, skarżący zajął pierwsze miejsce razem ze studentem, który również uzyskał 80 punktów za taką samą średnią ocen (4,75). OKS ustaliła, że skoro na kierunku było 3 studentów, to zgodnie z art. 91 ust. 3 można było przyznać tylko jedno stypendium rektora. Organ uznał, że skoro zaś pierwsze miejsce zajęło dwóch studentów z taką samą średnią, to nie można było przyznać wnioskowanego stypendium.

Student złożył skargę do WSA w Lublinie, w której sformułował szereg zarzutów natury proceduralnej, a także wskazał na naruszenie art. 91 ust. 3 PSWiN, z którego wynika, że stypendium może być przyznane 1 studentowi, zaś organ nie przyznał żadnego stypendium. Skarżący podkreślił, że zajął pierwsze miejsce na liście rankingowej, a organ nie wyjaśnił, dlaczego nie otrzymał stypendium. W odpowiedzi na skargę, organ wniósł o oddalenie skargi, podtrzymując dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Lublinie wyrokiem z dnia 13 czerwca 2023 r., sygn. III SA/Lu 140/23, oddalił skargę. Sąd podkreślił, że z akt sprawy wynika, iż obaj wnioskujący o stypendium rektora studenci mieli identyczną średnią ocen, więc zasadnym jest stwierdzenie organu, iż obaj studenci znaleźli się na tym samym, pierwszym miejscu listy rankingowej.

Sąd również wskazał, że przepis art. 91 ust. 3 PSWiN nie dawał organowi uczelni uprawnienia do przyznania więcej niż jednego stypendium. Przypomniął, że zgodnie z art. 365 ust. 3 PSWiN, środki finansowe na szkolnictwo wyższe i naukę przeznacza się między innymi na świadczenia, o których mowa w art. 86 ust. 1 pkt 1-4, a zatem także na stypendium rektora. Natomiast zgodnie z art. 409 ust. 1 pkt 1 PSWiN, wprowadza się obowiązek posiadania przez uczelnię dwóch funduszy: funduszu stypendialnego i funduszu wsparcia osób niepełnosprawnych. W ocenie Sądu, z uwagi na to, że pomoc materialna dla studentów, w tym stypendium rektora, jest finansowana ze środków publicznych, podlega kontroli państwa co do wydatkowania tych środków. Sąd przyjął również, że przepis art. 91 ust. 3 PSWiN zawiera maksymalny limit stypendiów, z jednoczesnym jednoznacznym zastrzeżeniem, że jeżeli liczba studentów na określonym kierunku studiów jest mniejsza niż 10, stypendium rektora może być przyznane tylko 1 studentowi. Końcowo Sąd wskazał, że nie można było przyznać dwóch stypendiów, bowiem naruszałoby to art. 91 ust. 3 PSWiN. W ocenie Sądu organ nie mógł również wybrać jednego ze studentów i przyznać mu stypendium rektora, bowiem takie działanie naruszałoby konstytucyjną zasadę równości wobec prawa oraz prawa do równego traktowania przez władze publiczne, traktując dwóch studentów w takiej samej sytuacji (mających tę samą liczbę punktów oraz średnią ocen) w odmienny sposób. Z powyższym względów WSA uznał, że zaskazana decyzja była prawidłowa i oddalił skargę.

W dalszej kolejności student, reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku do Naczelnego Sądu Administracyjnego. Zaskarżonemu wyrokowi WSA zarzucił naruszenie przepisów postępowania, a także naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 86 i art. 91 ust. 3 PSWiN przez uznanie, że w sytuacji, gdy stypendium rektora przyznaje się nie więcej niż 10 % studentów na określonym kierunku studiów, a liczba studentów jest mniejsza niż 10 oraz gdy dwóch studentów spełni wymagania do otrzymania stypendium, stypendium nie przyznaje się żadnemu z nich, co jest interpretacją, która godzi w podstawowe prawa studentów.

Naczelny Sąd Administracyjny rozpatrując skargę kasacyjną studenta uznał, że zasadny okazał się zarzut naruszenia prawa materialnego, a tym samym uchylił wyrok WSA w Lublinie oraz obie zaskarżone decyzje organów stypendialnych.

NSA przypomniał, że zgodnie z art. 91 ust. 1 PSWiN stypendium rektora może otrzymać student, który uzyskał wyróżniające wyniki w nauce, osiągnięcia naukowe lub artystyczne, lub osiągnięcia sportowe we współzawodnictwie co najmniej na poziomie krajowym. W myśl art. 91 ust. 3 PSWiN, stypendium rektora przyznaje się nie więcej niż 10% studentów na określonym kierunku studiów; jeżeli liczba studentów jest mniejsza niż 10, stypendium rektora może być przyznane 1 studentowi.

NSA uznał, że unormowania uczelnianego regulaminu świadczeń nie są zupełne, bowiem nie zawierają wskazania należytego prowadzenia sprawy w przedmiocie przyznania stypendium rektora - co w realiach niniejszej sprawy odnosi się do sytuacji, gdy co najmniej dwóch studentów uzyskało taką samą liczbę punktów na liście rankingowej i posiada taką samą średnią ocen. NSA wyraźnie wskazał, że odstąpienie w takiej sytuacji w ogóle od przyznania stypendium rektora, motywując to uznaniowym charakterem decyzji o przyznaniu stypendium oraz koniecznością równego traktowania studentów, jest nieuzasadnione. Nie można bowiem podnosić argumentu działania w ramach uznania administracyjnego w sytuacji, gdy organ nie wywiązał się z obowiązku stworzenia i wprowadzenia kompletnej procedury przyznawania świadczeń dla studentów.

Ważne jest również stanowisko NSA, który przypomniał, że sąd administracyjny może tym bardziej odmówić zastosowania przepisu prawa zakładowego, w stosunku do którego stwierdza jego niezgodność z ustawą – w niniejszej sprawie jest to niezgodność z art. 91 ust. 1 i 3 PSWiN. Nie może bowiem dochodzić do sytuacji, gdzie z uwagi na fakt zajęcia wspólnie pierwszego miejsca na liście rankingowej przez co najmniej dwóch studentów, w świetle treści art. 91 ust. 3 PSWiN żaden z nich nie otrzyma stypendium rektora.

Końcowo NSA wskazał, że uchylenie wyroku oraz obu zaskarżonych decyzji pozwoli uczelni wprowadzić zmiany w regulaminie świadczeń dla studentów, przez ustanowienie dodatkowych kryteriów, których celem będzie wskazanie najlepszego studenta na roku.

Niewątpliwie wyrok NSA zasługuje na uwagę - jest słuszny i sprawiedliwy. Przypomina organom, że autonomia uczelni nie oznacza, że można wszystko wpisać do regulaminu świadczeń dla studentów. Postanowienia regulaminu nie mogą bowiem naruszać istotnych warunków ustawowych, o których mowa w Konstytucji RP oraz Prawie o szkolnictwie wyższym i nauce.

Czytelników zachęcam do zapoznania się z uzasadnieniem wyroku NSA. Natomiast chciałbym zwrócić uwagę na kilka kwestii.

Po pierwsze, wyrok cieszy, bo stanowi doskonałą ilustrację, że kontrola instancyjna działa prawidłowo. W tej sprawie po prostu

sędziowie WSA w Lublinie pomylili się. Zdarza się nawet najlepszym.

Po drugie, wyrok NSA przypomina, że nie można zapisać w regulaminie, że nie przyznaje się stypendium, bo nie możemy wybrać najlepszego. Uprawnienie do stypendium nie może być iluzoryczne.

Po trzecie, wprowadzie NSA uznał, że regulamin powinien zawierać postanowienia, dzięki którym możliwe będzie wybranie najlepszego studenta w sytuacji, gdy dwie osoby zajmują takie samo miejsce, premiewane tylko jednym stypendium. W mojej jednak ocenie, nie zawsze będzie to możliwe, by punktoowo wybrać najlepszego studenta i czasami organ będzie musiał w swojej decyzji odwołać się do takich kryteriów, jak nadużycie prawa i słuszność prawa, by wskazać najlepszego. Oczywiście, im bardziej dokładna regulacja w prawie zakładowym, tym lepiej.

Po czwarte, w sprawie nie do końca było wiadomo, czy liczba na całym kierunku wynosiła 3 osoby, czy na tym konkretnym roku. Z przepisu art. 91 ust. 3 PSWiN wynika bowiem, że chodzi o liczbę studentów na kierunku. Co jednak istotne w tej sprawie - z art. 91 ust. 3 PSWiN nie wynika zakaz przyznania większej liczby stypendiów. WSA w Lublinie błędnie odczytał normę wyrażoną w tym przepisie i dlatego cieszy wyrok NSA. Sądowi I instancji umknął bowiem art. 412 PSWiN, zgodnie z którym fundusz stypendialny w uczelni przede wszystkim zasilany jest z budżetu państwa, ale również możliwe jest jego zwiększenie z innych źródeł (ust. 1), zaś z ust. 3 wynika, że środki funduszu wydatkowane z naruszeniem art. 91 ust. 3 podlegają zwrotowi do funduszu ze środków finansowych uczelni innych niż pochodzące z subwencji lub dotacji z budżetu państwa. W praktyce więc uczelnia miała możliwość przyznania nawet dwóch stypendiów z tym zastrzeżeniem, że to to drugie stypendium należałoby sfinansować z innych środków, niż te pochodzące z budżetu państwa.

Po piąte, wyrok koresponduje z innym wyrokiem NSA, z dnia 11 grudnia 2024 r., sygn. III OSK 2268/23, który był omawiany na tym blogu we wpisie pt. Prosto z wokandy - wyrok NSA z 11 XII 2024 r. O ile jeszcze po lekturze wyroku NSA z dnia 11 grudnia 2024 r. niektórzy zastanawiali się, czy dopuszczalne jest zawarcie w regulaminie świadczeń takich postanowień, zgodnie z którymi w przypadku dwóch takich studentów mających taki sam wynik możliwa jest odmowa przyznania stypendium, o tyle wyrok NSA z 13 marca 2025 r. prezentuje prawidłowe stanowisko, że nie jest to możliwe.

Wyrok NSA z dnia 13 marca 2025 r. oceniam jednoznacznie pozytywnie, bowiem potwierdza on, że prawo do sądu w sprawach stypendialnych nie jest iluzoryczne, a przy tym jest słuszny i sprawiedliwy. Czytelnikom życzę, by wszystkie wyroki można było opatrzyć takim komentarzem.

Aktualna **oferta szkoleń z zakresu pomocy materialnej dla studentów** dostępna jest na stronie Instytutu Prawa Szkolnictwa Wyższego i Nauki w zakładce: [Webinary](#).

XII Ogólnopolska Konferencja Naukowo-Szkoleniowa pt. Pomoc materialna dla studentów i doktorantów odbędzie się w Toruniu w dniach 16-18 czerwca 2025 r. Rejestracja jest już otwarta. Szczegóły można znaleźć na [stronie Konferencji](#).